

Комарницька Олеся Василівна,

здобувач,

Київський національний університет культури і мистецтв

orcid.org/0009-0006-5877-6276

olesiakomarnitska5@gmail.com

«КРЕАТИВНА ЄВРОПА» ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ КУЛЬТУРНИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ

У статті систематизовано дані про проекти програми ЄС «Креативна Європа», що реалізуються в Україні як свідчення зміни політики фінансування та підтримки культурних ініціатив. Розкрито мету і специфіку підпрограм «Культура», «Медіа», «Міжсекторальна співпраця», зокрема докладно описано конкурси підпрограми «Культура», яка передбачає реалізацію конкурсів «Європейські платформи», «Європейські мережі», «Проекти міжнародної співпраці», «Художній переклад». Звернено увагу на спеціальний конкурс «Підтримка українських переселенців та культурного і креативного секторів України», в результаті якого впродовж 2023–2025 років планується імплементувати три проєкти-консорціуми: «ZMINA: Rebuilding / ЗМІНА: Відновлення», «Culture Helps / Культура допомагає», «Architects for Heritage in Ukraine: Recreating Identity and Memory (U-RE-HERIT)». Акцентовано на програма мобільності для митців та спеціалістів культурного та креативного сектору на 2022–2025 роки «Culture Moves Europe», вказано переможців цієї програми у 2017–2023 роках. Підсумовано, що Україна активно використовує європейський підхід до сфери культури, який передбачає не нормативно-правове регулювання, як це відбувається в інших галузях, а підтримку, зокрема грантову, та її координацію за допомогою сприяння партнерській політиці, мобільності митців тощо. Це проєктний підхід, який стає все більш ефективним інструментом поштовху розвитку культури, усвідомлення її економічного потенціалу, її вирішальної ролі у розвитку національних економік, соціальному зростанні та відродженні спільнот. Наголошено, що програма ЄС «Креативна Європа» – це показовий приклад посилення ролі культури в політичному порядку денному, підтвердженням чого є визнання внеску культури у цілі сталого розвитку, інклюзивність як передумова доступності культурного продукту, цифровізація культури як визначальна тенденція її розвитку, а також її кроссекторальний розвиток як ефективний спосіб покращення діяльності культурних інституцій.

Ключові слова: програма ЄС «Креативна Європа», підпрограми «Культура», «Медіа», «Міжсекторальна співпраця», грант, культура, культурні і креативні індустрії.

Komarnitska Olesia,

PhD student,

Kyiv National University of Culture and Arts

orcid.org/0009-0006-5877-6276

olesiakomarnitska5@gmail.com

«CREATIVE EUROPE» AS A TOOL FOR FINANCING AND SUPPORTING CULTURAL INITIATIVES IN UKRAINE

The article systematizes data on the projects of the EU program "Creative Europe" implemented in Ukraine as evidence of a change in the policy of financing and supporting cultural initiatives. The purpose and specifics of the sub-programs "Culture", "Media", "Intersectoral cooperation" are disclosed, in particular, the contests of the sub-program "Culture" are described in detail, which provides for the implementation of the contests "European platforms", "European networks", "Projects of international cooperation", "Artistic translation". Attention was drawn to the special competition "Support of Ukrainian immigrants and the cultural and creative sectors of Ukraine", as a result of which it is planned to implement three consortium projects in the course of 2023–2025: "ZMINA: Rebuilding / ЗМІНА: Видовнелная", "Culture Helps". "Architects for Heritage in Ukraine: Recreating Identity and Memory (U-RE-HERIT)". The focus is on the mobility program for artists and specialists in the cultural and creative sector for 2022–2025 "Culture Moves Europe", the winners of this program in 2017–

2023 are indicated. It is summarized that Ukraine actively uses the European approach to the sphere of culture, which does not involve regulatory and legal regulation, as it happens in other fields, but support, in particular grant, and its coordination with the help of promoting partnership policy, mobility of artists, etc. This is a project approach that is becoming an increasingly effective tool for revitalizing the development of culture, realizing its economic potential, its decisive role in the development of national economies, social growth and the revival of communities. It is emphasized that the EU program "Creative Europe" is a demonstrative example of the strengthening of the role of culture in the political agenda, which is confirmed by the recognition of the contribution of culture to the goals of sustainable development, inclusiveness as a prerequisite for the availability of a cultural product, digitalization of culture as a defining trend of its development, as well as its cross-sectoral development as an effective way to improve the activities of cultural institutions.

Key words: EU program "Creative Europe", sub-programs "Culture", "Media", "Intersectoral cooperation", grant, culture, cultural and creative industries.

Вступ. Міжнародні гранти є важливим способом реалізації культурних проєктів. Більшість грантових програм фінансується Європейським Союзом – Європейська комісія розробляє спеціальні коротко- і довгострокові культурні програми. Найбільш впливовою є рамкова програма ЄС «Креативна Європа», «яка підтримує культурний та креативний сектори. Програма спрямована на фінансування проєктів та ініціатив, які націлені на зміцнення культурного різноманіття, а також відповідають потребам і викликам культурного та креативного сектору» (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 4*). Програма ЄС «Креативна Європа» працює в 40 країнах, у тому числі і в Україні (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 13*), яка приєдналася до програми у 2016 році (офіційний сайт: <https://creativeeurope.in.ua/>), і з того часу українські замовники мали можливість отримувати грантову підтримку у понад 20-ти різних конкурсах (*Програма ЄС «Креативна Європа» 2021–2027, 2021*).

Програма «Креативна Європа» стартувала у 2014 році. Її перший етап був розрахований на 7 років і передбачав реалізацію двох підпрограм: «Культура» і «Медіа»; бюджет програми становив 1,46 млрд. євро (*Історії успіху, б.д.*). У 2021 році стартувала нова семирічна програма підтримки сектору культурних та креативних індустрій (ККІ) вже за трьома підпрограмами: «Культура», «Медіа», «Міжсекторальна співпраця» (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 4*). Нова програма «спрямована на сприяння та підтримку відновлення цих індустрій, використання цифрових технологій, екологічність, гнучкість, адаптивність, а також інклюзивність» (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 4*). Її

загальний бюджет складає 2,44 млрд. євро, що на 50 % більше у порівнянні із попередньою програмою, і розподіляється таким чином: «Культура» – 33 %, «Медіа» – 58 %, «Міжсекторальна співпраця» – 9 % (*«Креативна Європа» в Україні, б.д.*). При цьому програма «Креативна Європа» покриває лише 50–60 % бюджету проєкту, інші 40–50 % організації повинні покрити самостійно (за рахунок власного внеску; інших грантових програм; дофінансування з міського або обласного бюджету; внесків меценатів або спонсорів тощо) (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 36*). Вже перші результати програми «Креативна Європа» для України стали успішними: з 548 заявок до 23-х долучилися українські учасники, з яких 4 заявки українців отримали гранти (*Реалізація та фінансування культурних проєктів, 2019, с. 3*). У першому етапі реалізації програми взяли участь 29 проєктів (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 4*), а протягом 2016–2024 років за програмою «Креативна Європа» отримали фінансування понад 50 (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 14*). Таким чином, просуваючи культурний та креативний сектори, «Креативна Європа» стала засобом сприяння культурному обміну, зміцненню культурної різноманітності, популяризації культури і мистецтва, і врешті решт усвідомлення значення культури як ключового складника сталого розвитку, підтримання спільних європейських цінностей.

Аналіз попередніх досліджень. Соціально-культурному проєктуванню як інноваційній технології ефективного управління культурними процесами присвячена незначна кількість праць українських дослідників. Зокрема, це стаття Я. Рудь (2013). Прикладний культурологічний аналіз проєктної діяльності у сфері

культури, результатів діяльності організацій, які проводять конкурси, рівнів, типів, де застосовуються культурні проекти представлений у праці Т. Калити і Т. Заряжко (2019). Безпосередньо про програму ЄС «Креативна Європа» згадується у статті Т. Пронь «Нова програма європейського союзу щодо культури та креативних індустрій у країнах східного партнерства й перспективи її реалізації в Україні» (2016), утім, наведені у статті дані обмежені 2016 роком. Таким чином, наукових розвідок, присвячених безпосередньо участі українських культурних інституцій у програмі ЄС «Креативна Європа», вкрай мало, що свідчить про незначну увагу культурологів до означеної проблематики і, як наслідок, необхідність ґрунтовного та системного підходу до заявленої теми.

Мета статті – систематизувати дані про проекти програми ЄС «Креативна Європа», що реалізуються в Україні як свідчення зміни політики фінансування та підтримки культурних ініціатив.

Викладення основного матеріалу. Підпрограма «Культура» рамкової програми ЄС «Креативна Європа» передбачає: 1) реалізацію так званих горизонтальних конкурсів, які охоплюють всі сектори культурних та креативних індустрій: підтримка проектів міжнародної співпраці, мережі професійних організацій, платформи для промоції європейських митців та робіт, а також схему індивідуальної мобільності; 2) підтримку окремих секторів, що входять до горизонтального напрямку: музика, література та видавництво, культурна спадщина та архітектура; 3) спеціальну підтримку відзначення найкращих досягнень та креативності за допомогою нагород у сфері літератури, музики, архітектури, культурної спадщини, а також премії Культурна столиця Європи та European Heritage Label (*Культура. Про програму*, б.д.). Ця підпрограма робить акцент на транснаціональну співпрацю, обіг робіт та інновацій у секторах ККІ; спрощення механізму фінансування завдяки вищим ставкам співфінансування; реалізується відповідно до спеціально розробленої схеми мобільності для митців та професіоналів у сфері ККІ; її спеціальні конкурси мають на меті підтримку потреб конкретних секторів: музика, література, література, архітектура, культурна спадщина, дизайн, мода та культурний туризм» (*Культура. Про програму*, б.д.).

Підпрограма «Медіа» фокусується на підтримці: 1) співпраці як по загальному ланцюжку вартості, так і на рівні ЄС, з метою збільшення масштабів підприємств в аудіовізуальному секторі та поширення європейського контенту у світ»; 2) талантів з різних країн, розширенні можливостей участі та співпраці з іншими країнами; 3) використання нових технологій для забезпечення повною мірою використання цифрових технологій; а також 4) сприянні екологізації галузі, виконання соціальних цілей, таких, як гендерний баланс і національна різноманітність («*Креативна Європа*» в *Україні*, б.д.). Конкурси цієї підпрограми поділяються на чотири тематичні кластери: 1) «Контент: заохочення співпраці та інноваційного підходу у створенні та виробництві високоякісних робіт. 2) Бізнес: промоція інновацій для бізнесу, конкурентоспроможності, можливостей масштабування, а також талантів для зміцнення європейської конкурентоздатності на світовому ринку. 3) Аудиторія: забезпечення присутності та доступу до європейських творів потенційної аудиторії за допомогою дистрибуції та ініціатив з розвитку аудиторії. 4) Політика: підтримка ініціатив для обговорення, обміну досвідом, дослідженнями та звітами, щодо політики в аудіовізуальному секторі серед країн. Сприяння підвищенню обізнаності» («*Креативна Європа*» в *Україні*, б.д.).

Підпрограма «Міжсекторальна співпраця» присвячена спільним викликам та можливостям для секторів ККІ, і передбачає проведення конкурсів для підтримки сектора новинних ЗМІ через промоцію медіаграмотності, плюралізму та свободи слова. Ці конкурси скеровані на такі напрями: 1) транснаціональна стратегічна співпраця: поширення знань про програму та підтримка розповсюдження результатів; 2) креативні інноваційні лабораторії: поширення інноваційних підходів до створення контенту, доступу, дистрибуції та промоції серед секторів ККІ; 3) новинні ЗМІ: підтримка медіаграмотності, якісної журналістики, свободи ЗМІ та плюралізму («*Креативна Європа*» в *Україні*, б.д.).

Зокрема, у рамках підпрограми «Культура» передбачено кілька конкурсів: «Європейські платформи», «Європейські мережі», «Проекти міжнародної співпраці», «Художній переклад».

У 2022 році з метою «підготувати післявоєнне відновлення українського культурного та креативного сектору, а також допомогти українським митцям і культурним організаціям у створенні та демонстрації своїх проєктів в Україні та країнах-учасницях “Креативної Європи”» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 9), було оголошено також спеціальний конкурс «Підтримка українських переселенців та культурного і креативного секторів України» (Історії успіху, б.д.). В результаті цього конкурсу, бюджет якого склав 5 млн. євро (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 9), було обрано три проєкти-консорціуми, до яких входять і українські організації, і які планується імплементувати впродовж 2023–2025 років (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 11):

1. «ZMINA: Rebuilding / ЗМІНА: Відновлення» (Міжнародний благодійний фонд «ІЗОЛЯЦІЯ. Платформа культурних ініціатив») (ZMINA: Rebuilding, б.д.). Партнерами консорціуму є TRANS EUROPE HALLES (ТЕН) (Швеція) та MALY BERLIN (Словаччина). «Основною ціллю проєкту є післявоєнне відновлення України. Проєкт підтримає українських митців та культурні організації у створенні та демонстрації робіт в Україні та принаймні в 12 інших країнах-учасницях “Креативної Європи”. ZMINA: Rebuilding надасть 1,4 млн. євро у вигляді субгрантів для підтримки мінімум 40 мистецьких проєктів, пов’язаних із темою “відновлення”: соціальних норм, спільнот, відносин, інфраструктури» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 10). В рамках програми «ZMINA: Rebuilding» відбулося чотири хвили оголошень на прийом заявок (ZMINA: Rebuilding, б.д.).

2. «Culture Helps / Культура допомагає» (ГО «Інша Освіта») («Culture Helps», б.д.). «Проєкт передбачає інтеграцію переміщених через війну громадян України через культурну партисипацію» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 10). Партнер консорціуму – MitOst e.V. (Німеччина). «Culture Helps» включає 4 конкурси на отримання грантів для проєктів, оголошених у 2023–2024 роках («Culture Helps», б.д.). У рамках проєкту заплановано надати «200 індивідуальних грантів на суму 1000 євро для відновлення ментального здоров’я; 80 грантів на підтримку проєктів

організацій, що знаходяться в Україні та інших країнах-учасницях “Креативної Європи”, які допомагають інтегрувати людей, що були змушені покинути домівки через війну, у нові локальні спільноти – 5000 євро; 30 грантів на проєкти міжнародної співпраці 2–3 організацій з України та країн-учасниць “Креативної Європи”, які допомагають переселенцям інтегруватись на новому місці на суму 40 тис. євро» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 11).

3. «Architects for Heritage in Ukraine: Recreating Identity and Memory (U-REHERIT)» / «U-RE-HERIT: архітектори для спадщини в Україні. Відтворення ідентичності та пам’яті» (Національна спілка архітекторів України – НСАУ, Ro3kvit: Urban Coalition for Ukraine та ГО «Архітектурна освіта») (UREHERIT, б.д.). Мета проєкту – «оцінити, відновити та зберегти урбаністичний та архітектурний спадок України під час та після війни» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 11). «У рамках цього проєкту європейські та українські фахівці зі спадщини, архітектори, проєктувальники, інженери, представники місцевих органів влади та громад українських міст ділитимуться своїми знаннями та досвідом та працюватимуть з темами охорони та відновлення української культурної спадщини» (UREHERIT, б.д.). Перша публічна подія проєкту – конференція «UREHERIT: архітектори за спадщину в Україні» відбулася у Львові 13 жовтня 2023 року.

«Креативною Європою» передбачена також окрема програма мобільності для митців та спеціалістів культурного та креативного сектору на 2022–2025 роки із загальним бюджетом 21 млн. євро «Culture Moves Europe» (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 12). Мета програми – надавати гранти на подорожі митцям і представникам культурного та креативного сектору із країн-учасниць програми ЄС «Креативна Європа» для реалізації міжнародного проєкту. У 2022-му році було оголошено перший конкурс програми – індивідуальна мобільність. Україна увійшла до ТОП-5 країн, з найбільшою кількістю переможців конкурсу – було підтримано 107 заявників з України (Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 12). У 2023-му році оголошено другий конкурс програми – для резиденцій.

Україна з часу приєднання до програми «Креативна Європа» бере активну участь і в інших конкурсах, зокрема у 2017 році одним із перших проєктів-переможців став спільний дослідницький проєкт України, Угорщини і Франції «Polyphony» («Поліфонія») (*Історії успіху*, б.д.), до фінансування якого у 2018 році приєднався й Український культурний фонд (*Звіт УКФ за 2018 рік*, 2019, с. 23) (бюджет програми біля 350,4 тис. євро (*Історії успіху*, б.д.)). У 2018 році переможцем програми «Креативна Європа» став проєкт «Emergence From shared experience to new creativity: Living Heritage/Reframing Memory» («ПРОЯВЛЕННЯ: Жива спадщина / Переосмислення пам'яті») (*Emergence From shared*, б.д.): українська організація-партнер проєкту: ІЗОЛЯЦІЯ. Платформа культурних ініціатив, партнери проєкту – організації з Чехії, Кіпру, Норвегії, Польщі, Латвії, Великої Британії, бюджет проєкту – понад 1,4 млн. євро (*Emergence From shared*, б.д.). Завдяки цьому проєкту впродовж двох років в Україні відбувалися майстер-класи про вплив історії на тілесність (керівник – хореограф із Швейцарії Сибріг Доктер), про методи взаємодії тіла з історичним, культурним та міським простором (керівник – сценограф із Німеччини Андреа Рідель), у Києві та Маріуполі організовано низку «резиденцій для митців, які зосереджуватимуться на альтернативному культурному картографуванні та локальному історичному контексті» (*Emergence From shared*, б.д.) тощо.

Серед проєктів-переможців 2019 року заслуговує на увагу проєкт «Arts, Rediscovery, Traditions, Eclectic, Contemporary, Heritage» («Мистецтво, Відкриття заново, Традиції, Еклектика, Сучасність, Спадщина») (*Arts, Rediscovery, Traditions*, б.д.). Українська організація-партнер: Громадська організація «Архікідз» (<https://archikidz.org.ua/>), партнери проєкту – організації із Румунії, Іспанії, Албанії, бюджет – понад 350,6 тис. євро. Цей проєкт «націлений об'єднати художні інновації, хенд-мейд, традиційні та нові технології, посилити можливості та здібності митців у культурних та креативних індустріях за допомогою освоєння нових навичок та технік для того, щоб вийти на міжнародний рівень» (*Arts, Rediscovery, Traditions*, б.д.).

Проєкт «Modernism for the Future 360/365» (2020) («Модернізм для майбутнього 360/365»)

став переможцем у 2020 році. Українська організація-партнер: Інститут стратегії культури (Львів), партнерами проєкту – організації із Литви, Бельгії і Чехії, бюджет – понад 334,2 тис. євро (*Modernism for the Future*, 2020). Мета проєкту – розвиток європейського нарративу про спадщину модернізму й осмислення її актуальності допомогою мистецтва (*Модернізм для майбутнього*, б.д.). Для Львова проєкт MoFu 360/365 став важливим з точки зору переосмислення спадщини модернізму і відповідального ставлення до культурної спадщини. Підсумком проєкту стане виставка й публікація про сучасні інтерпретації модернізму (*Модернізм для майбутнього*, б.д.).

Проєктом-переможцем у 2022 році став «Digital Transformation for Cultural Heritage Capacity Building in Lithuania, Poland and Ukraine» («Цифрова трансформація для розбудови потенціалу культурної спадщини в Литві, Польщі та Україні») (сума гранту – понад 147,5 тис. євро) (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні*, 2023, с. 17). Українська організація-лідер проєкту – Волинська фундація (<https://volynfoundation.org/>). Використовуючи нові цифрові технології, в рамках цього проєкту заплановано створення: «діджитал моделі історичних будівель (пов'язаних із постаттю Вітовта Великого)»; розроблення вебсайту для надання вільного доступу до оцифрованих об'єктів з їх описом; створення інтерактивної карти, «що об'єднає обрані історико-культурні об'єкти в транснаціональний туристичний маршрут “Пояс Вітовта”», а також мобільного додатку, що у сукупності сприятиме залученню більшої кількості туристів до країн, а також транскордонному співробітництву та міжкультурному діалогу, розвиватиме ідею «віддаленого» цифрового туризму (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні*, 2023, с. 17).

Інший проєкт цього конкурсу, переможець 2023 року – «What's Next? Safe Cultural Multi-Spaces for the Multidisciplinary Reflection of (Post)War and (Pos)Crisis European Identity» (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні*, 2023, с. 16) («Що далі? Безпечний культурний мультипростір для мультидисциплінарної рефлексії (після)воєнної та (поз)кризової європейської ідентичності») (бюджет проєкту – майже 352,3 тис. євро). Партнери проєкту: Proto Produkcija (Україна) (<https://proto-produkcija.com/>).

com/), Wrocław Institute of Culture (Польща), Fundatia Gabriela Tudor/AREAL (Румунія), MitOst e.V./zusa (Німеччина) та Musiktheatretage Wien (Австрія). Локальні партнери проекту: Асортиментна кімната (Івано-Франківськ), Хата-Майстерня (Бабин). Для досягнення мети проекту – «стимулювання креативності та свободи в культурному секторі» (*Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні, 2023, с. 16*) – його учасники долучаються до створення спільного безпечного та відкритого простору для художників та художниць, культурних менеджерів і менеджерок, активістів й активісток та громадян у 5 країнах Європи.

Восени 2023 року було оголошено 10 конкурсів у програмі ЄС «Креативна Європа», в яких можуть взяти участь й українці. Зокрема, у підпрограмі «Культура» відкрито 5 конкурсів: «Європейські проекти співпраці», «Пан'європейські культурні об'єднання», «Європейські платформи промоції митців-початківців», «Європейські культурні та креативні організації», «Perform Europe» (*Відкрито 10 конкурсів, 2023*). У лютому 2024 року офіційно оголошено і вже підписано грантові угоди з переможцями конкурсу «Європейські проекти співпраці 2023» – ними стали, зокрема, 16 проектів, в яких беруть участь 17 українських організацій (одна організація – координатор проекту, інші – партнери). Загалом обсяг підтримки українських організацій за цим конкурсом склав понад 809,9 тис. євро (*Стали відомі переможці, 2024*). «Конкурс покликаний посилити транскордонне співробітництво та взаємодію між організаціями активними у сфері культури, підвищити європейський вимір створення та обігу європейського художнього контенту та заохотити до розробки, експериментування, а також поширення якомога ширшого застосування інноваційних практик» (*Стали відомі переможці,*

2024). Результати конкурсу «Європейські проекти співпраці 2024» будуть відомі восени 2024 року.

Висновки. Отже, Україна активно використовує європейський підхід до сфери культури, що передбачає не нормативно-правове регулювання, як це відбувається в інших галузях, а підтримку, зокрема грантову, та її координацію за допомогою сприяння партнерській політиці, мобільності митців тощо. Це проектний підхід, який стає все більш ефективним інструментом пошкваллення розвитку культури, усвідомлення її економічного потенціалу, її вирішальної ролі у розвитку національних економік, соціальному зростанні та відродженні спільнот. Україна набула значного досвіду участі у різноманітних конкурсах міжнародних організацій, стаючи переможцем багатьох з них. Завдяки такій діяльності у представників сфери культури і мистецтва розвивається проектне мислення, що у свою чергу підвищує їхню спроможність віднаходити альтернативні джерела фінансування та зарубіжних партнерів для своїх проектів.

Програма ЄС «Креативна Європа» – це показовий приклад посилення ролі культури в політичному порядку денному, підтвердженням чого є визнання внеску культури у цілі сталого розвитку, інклюзивність як передумова доступності культурного продукту, цифровізація культури як визначальна тенденція її розвитку, а також її кроссекторальний розвиток як ефективний спосіб покращення діяльності культурних інституцій. Програма ЄС «Креативна Європа» робить величезний внесок у підтримку культурних і креативних індустрій в Україні, активно сприяє гуманітарному і водночас економічному розвитку країни, а також переосмисленню ролі культури в сучасному суспільстві, її значення у процесах міжкультурної комунікації та співпраці.

Список використаних джерел:

1. *Відкрито 10 конкурсів в програмі ЄС «Креативна Європа»* (2023, 23 листопада). Креативна Європа. Україна. https://creativeeurope.in.ua/posts/ce_opencalls
2. *Звіт УКФ за 2018 рік* (2019, 21 січня). Український культурний фонд. <https://ucf.in.ua/storage/docs/21012019/Звіт%20УКФ%202018.pdf>
3. *Історії успіху* (б.д.). Креативна Європа. Україна. <https://creativeeurope.in.ua/p/successstories>
4. Калита, Т. В. & Заряжко, Т. В. (2019). Застосування проектної діяльності у сфері культури. *Культура України*, 64, 138–149.
5. *«Креативна Європа» в Україні* (б.д.). Креативна Європа. Україна. <https://creativeeurope.in.ua/p/cedukraine>

6. *Культура. Про програму* (б.д.). Креативна Європа. Україна. <https://creativeeurope.in.ua/programs/categories/1>
7. *Модернізм для майбутнього 360/365* (б.д.). Інститут стратегії культури. <https://isc.lviv.ua/modernizm-dlya-majbutnogo-360-365/>
8. *Програма ЄС «Креативна Європа» 2021–2027* (2021). Дія. Бізнес. <https://business.diia.gov.ua/creative-europe>
9. *Програма ЄС «Креативна Європа» в Україні. 2023* (2023). <https://drive.google.com/file/d/1av365wz2cX69t9WFF1BI0AOxnvxAN5nR/view>
10. Пронь, Т. П. (2016). Нова програма європейського союзу щодо культури та креативних індустрій у країнах східного партнерства й перспективи її реалізації в Україні. *Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні*. <http://libs.mfnukim.mk.ua/bitstream/123456789/188/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%8C-12-23.pdf>
11. *Реалізація та фінансування культурних проєктів – міст до налагодження ефективних зв'язків між митцями, культурними операторами та інституціями в Україні та ЄС (оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та неопублікованими документами)* (2019). Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_oglyadi/2019/kulturni%20proekty.pdf
12. Рудь, Я. С. (2013). Соціально-культурне проєктування – інноваційна технологія ефективного управління культурними процесами. *Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури*, 31, 161–167.
13. *Стали відомі переможці конкурсу «Європейські проєкти співпраці 2023» від програми ЄС «Креативна Європа»* (2024, 05 лютого). Креативна Європа. Україна. https://creativeeurope.in.ua/posts/winners_coop2023
14. *Arts, Rediscovery, Traditions, Eclectic, Contemporary, Heritage* (б.д.). Креативна Європа. Україна. https://creativeeurope.in.ua/p/arts_rediscovery_traditions
15. *Emergence From shared experience to new creativity: Living Heritage/Reframing Memory* (б.д.). Креативна Європа. Україна. https://creativeeurope.in.ua/p/emergence_livingheritage_reframingmemory
16. *«Culture Helps / Культура допомагає»: гранти на проєкти для інтеграції через культурні заходи до 5000 євро* (б.д.). Інша освіта. <https://insha-osvita.org/culture-helps-kultura-dopomahaie-hranty-na-proiekty-dlia-intehratsii-cherez-kulturni-zakhody-do-5000-ievro/>
17. *Modernism for the Future 360/365* (б.д.). Креативна Європа. Україна https://creativeeurope.in.ua/p/modernism_future
18. *UREHERIT* (б.д.). Ro3kvit. <https://ro3kvit.com/ua/projects/project-ureherit>
19. *ZMINA: Rebuilding* (б.д.). Ізоляція. <https://izolyatsia.org/ua/project/zmina-rebuilding>

References:

1. *Arts, Rediscovery, Traditions, Eclectic, Contemporary, Heritage* (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. https://creativeeurope.in.ua/p/arts_rediscovery_traditions [In Ukraine].
2. *«Culture Helps / Kultura dopomahaie»: hranty na proiekty dlia intehratsii cherez kulturni zakhody do 5000 yevro* ["Culture Helps": grants for projects for integration through cultural events up to 5,000 euros] (b.d.). Insha osvita. <https://insha-osvita.org/culture-helps-kultura-dopomahaie-hranty-na-proiekty-dlia-intehratsii-cherez-kulturni-zakhody-do-5000-ievro/> [In Ukraine].
3. *Emergence From shared experience to new creativity: Living Heritage/Reframing Memory* (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. https://creativeeurope.in.ua/p/emergence_livingheritage_reframingmemory [In Ukraine].
4. *Istorii uspiokhu* [Success stories] (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. <https://creativeeurope.in.ua/p/successstories> [In Ukraine].
5. Kalyta, T. V. & Zariazhko, T. V. (2019). Zastosuvannia proektnoi diialnosti u sferi kultury [Application of project activities in the field of culture]. *Kultura Ukrainy*, 64, 138–149. [In Ukraine].
6. *«Kreatyvna Yevropa» v Ukraini* ["Creative Europe" in Ukraine] (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. <https://creativeeurope.in.ua/p/cedukraine> [In Ukraine].
7. *Kultura. Pro prohramu* [Culture. About the program] (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. <https://creativeeurope.in.ua/programs/categories/1> [In Ukraine].
8. *Modernism for the Future 360/365* (b.d.). Kreatyvna Yevropa. Ukraina https://creativeeurope.in.ua/p/modernism_future [In Ukraine].
9. *Modernizm dlia maibutnoho 360/365* [Modernism for the future 360/365] (b.d.). Instytut stratehii kultury. <https://isc.lviv.ua/modernizm-dlya-majbutnogo-360-365/> [In Ukraine].
10. *Prohrama YeS «Kreatyvna Yevropa» 2021–2027* [EU program "Creative Europe" 2021-2027] (2021). Diia. Biznes. <https://business.diia.gov.ua/creative-europe> [In Ukraine].
11. *Prohrama YeS «Kreatyvna Yevropa» v Ukraini. 2023* [EU program "Creative Europe" in Ukraine. 2023] (2023). <https://drive.google.com/file/d/1av365wz2cX69t9WFF1BI0AOxnvxAN5nR/view> [In Ukraine].

-
12. Pron, T. P. (2016). Nova prohrama yevropeiskoho soiuzu shchodo kultury ta kreatyvnykh industrii u krainakh skhidnoho partnerstva y perspektyvy yii realizatsii v Ukraini [The new program of the European Union regarding culture and creative industries in the countries of the Eastern Partnership and prospects for its implementation in Ukraine]. *Stan ta perspektyvy rozvytku kulturolohichnoi nauky v Ukraini*. <http://libs.mfknukim.mk.ua/bitstream/123456789/188/1/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%BD%D1%8C-12-23.pdf> [In Ukraine].
13. *Realizatsiia ta finansuvannia kulturnykh proiektiv – mist do nalahodzhennia efektyvnykh zviazkiv mizh myttsiamy, kulturnymy operatoramy ta instytutsiiamy v Ukraini ta YeS* [Implementation and financing of cultural projects – a bridge to the establishment of effective relations between artists, cultural operators and institutions in Ukraine and the EU] (2019). Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho. https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2019/kulturni%20proekty.pdf [In Ukraine].
14. Rud, Ya. S. (2013). Sotsialno-kulturne proektuvannia – innovatsiina tekhnolohiia efektyvnoho upravlinnia kulturnymy protsesamy [Socio-cultural design is an innovative technology of effective management of cultural processes]. *Aktualni problemy istorii, teorii ta praktyky khudozhnoi kultury*, 31, 161–167. [In Ukraine].
15. *Staly vidomi peremozhtsi konkursu «Ievropeiski proiektivy spivpratsi 2023» vid prohramy YeS «Kreatyvna Yevropa»* [The winners of the "European cooperation projects 2023" competition from the EU program "Creative Europe" have become known] (2024, 05 liutoho). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. https://creativeeurope.in.ua/posts/winners_coop2023 [In Ukraine].
16. *UREHERIT* (b.d.). Ro3kvit. <https://ro3kvit.com/ua/projects/project-ureherit> [In Ukraine].
17. *Vidkryto 10 konkursiv v prohrami YeS «Kreatyvna Yevropa»* [10 competitions in the EU program "Creative Europe" are open] (2023, 23 lystopada). Kreatyvna Yevropa. Ukraina. https://creativeeurope.in.ua/posts/ce_opencalls [In Ukraine].
18. *ZMINA: Rebuilding* (b.d.). Izoliatsiia. <https://izolyatsia.org.ua/project/zmina-rebuilding> [In Ukraine].
19. *Zvit UKF za 2018 rik* [UKF report for 2018] (2019, 21 sichnia). Ukrainskyi kulturnyi fond. <https://ucf.in.ua/storage/docs/21012019/Zvit%20UKF%202018.pdf> [In Ukraine].